

Droogmakers van Golfbaan Weesp tackelen probleem van wateroverlast

Golfbaan uit de modder herzezen

Ongeveer 25 jaar geleden werd de bouw van Golfbaan Weesp gerealiseerd. Het bleek een zeer ambitieus initiatief. Vanwege de ligging hadden de golfbaanondernemers geen gebrek aan water op de baan. Dat sommige holes hierdoor soms maanden ontoegankelijk waren, stond niet in het bedrijfsplan. De baan droog houden bleek een echte uitdaging. Friso Verhoeve en Gerhard van Galen, die de baan in 2018 overnamen, lijken hierbij kans van slagen te hebben.

Auteur: Broer de Boer

De keuze voor de situering van Golfbaan Weesp in de Aetsveldsepolder lag niet voor de hand, gezien de locatie en de voorgeschiedenis van het terrein. Maar ach, Hollanders zijn bewezen specialisten in watermanagement, dus het was een uitdaging! De werkelijkheid bleek echter weerbarstig. Conventionele en voor de hand liggende oplossingen voor een droge baan bleven ontoereikend. In zijn telefoontje aan de redactie steekt de huidige mede-eigenaar Friso Verhoeve niet onder stoelen of banken dat ook hij weleens met zijn handen in het haar zat: 'Maar nu wijst alles erop dat we de wateroverlast onder controle hebben, net als het uitdrogingsprobleem van de veenlaag', vertelt hij met passie. 'En dat hebben we mede te danken aan één van onze vrijwilligers, Arie Griffioen. Hij is geen waterbouwkundig ingenieur, maar werkte als machinist en beheerder op gemalen van de waterschappen Drecht en Vecht. We hebben hier nu te maken met waterschap AGV, Amstel Gooi en Vecht, waarvan ook Waternet

Overzicht Golfbaan Weesp

- 1 Clubhuis met receptie, bar en brasserie
- 2 Lockerruimte
- 3 Driving range, ballenautomaat, oefenbunker en golfschool
- 4 Putting- en chipping green
- 5 Loods
- 6 Schuilhut

lay-out van de baan

‘Het probleem van wateroverlast ligt nu achter ons’

nu een onderdeel is. Als kind sjuowde Arie al door de 551 hectare grote Aetsveldsepolder. Als geen ander kent hij hier de bodem en de watergangen, maar ook de minipolder van circa 8 hectare waarin onze golfbaan is gebouwd. En hij weet wat zich daar in de loop der jaren afspeelde. Mede dankzij hem en onze andere belangrijke vrijwilliger, Cor Bavinck, ligt het probleem van wateroverlast nu achter ons.’

De redactie vond het wel een bezoek waard om dit waterbouwkundige fenomeen met eigen ogen te bekijken. Verhoeve en Van Galen werden dus circa vijf jaar geleden eigenaar van deze 9-holesbaan met dubbele kunststof teeboxen, waardoor de lay-out eruitziet als 18-holes. ‘Ik spreek altijd over een par-3-plus-baan’, voegt Verhoeve eraan toe. ‘Dit alles in een rustieke omgeving met een sfeer clubhuis. De baan is nu jaarrond geopend en is *qualifying*. Het is erg leuk om hier het contrast met grote banen te ervaren. Maar als je op deze baan je handicap speelt, dan ben je een klasbak! Over 9 holes speel je gemiddeld (in een tweebal) één uur en een kwartier, over 18 holes tweeënhalf uur. Dit maakt het mogelijk om voor of na het werk een balletje te slaan!’

Waterpeil

De ooit uitzonderlijk vochtige baan is nu veel droger dankzij vele ingrepen, mede op aanwijzingen van Griffioen, en jaarrond geopend. Een ringsloot, waarop verschillende drainages

Arie Griffioen: ‘Het veenpakket, waarvan de diepte en de dikte van hole tot hole verschillen, mag niet uitdrogen.’

Van toendra tot golfbaan

De huidige locatie van Golfbaan Weesp is natuurhistorisch en geologisch gezien een interessant gebied. De golfbaan ligt in een veenweidegebied met een zeer nat laagveenpakket, dat behoeft moet worden voor oxidatie als gevolg van ontwatering van het veen. Na de laatste ijstijd, waarin de gletsjers ons land niet bereikten, was hier sprake van een koud en droog toendra-landschap. In de afgelopen 6.000 à 8.000 jaar zetten de riviertjes Gein en Aets sediment af in de daarnaar vernoemde Aetsveldsepolder bij Weesp. Ook de regelmatig indringende Zuiderzee zette sediment af. Op gezette tijden werd er veen gevormd op het afgezette zand en de klei, maar dat verdween soms weer op een natuurlijke manier door de eb-en-vloedwerking en grote stormvloed. In de bodem tref je ook keileem aan, zelfs rivier- en zeeklei. De Aetsveldsepolder, zo’n 1.300 hectare groot, werd in 1439 aangelegd. Aanvankelijk doorsneed het Merwedekanaal deze polder. Dit kanaal vormde het traject voor het veel bredere Amsterdam-Rijnkanaal, dat op 40 meter afstand oostelijk van Golf Weesp loopt. Het wateroppervlak hiervan ligt circa 5 meter boven het maaiveld van de golfbaan. Dat de golfbaan in het diepste deel van deze polder werd aangelegd, was vragen om problemen. Als je hier de natuur zijn gang zou laten gaan, zou de kom waarin deze golfbaan ligt volledig volstromen. De wetering, die oostelijk langs de baan loopt, loost het overtollige polderwater uiteindelijk via een gemaal op het IJmeer. De golfbaan heeft verder te maken met kwelwater vanaf twee zijden. Oeroude ondergrondse waterstromen uit het voormalige, nu drooggelegde Bijlmermeer spelen het waterbeheer overigens nog steeds parten. Een bijkomstigheid is dat de overheid deze polder heeft aangemerkt als waterretentiegebied voor noodsituaties.

afwateren, omsluit de baan aan drie van de vier zijden. Oostelijk langs de baan ligt een wetering. Deze speelt een belangrijke rol in de afwatering van de grote Aetsveldsepolder. De vrijwilligers Griffioen en Bavinck sluiten zich aan bij het gesprek. Het blijkt dat Griffioens vader in vervlogen tijden al aan de knoppen draaide van een gemaaltje dat water uit de Aetsveldsepolder richting IJmeer pompte. ‘Tegenwoordig bepalen een vlotter en een sensor wanneer die pompen in het gemaal in werking gaan’, constateert Griffioen berustend. ‘De polder kent geen verschil in zomer- en winterpeil meer en een oostelijke wind stuwt het water in de richting van onze baan. Om

begrijpelijke redenen is voor het waterschap een lager winterpeil vanwege de natuurwaarden geen optie. Dit heeft nog steeds grote consequenties voor onze laaggelegen golfbaan, omdat het grote sponzige veenpakket water vasthoudt. Anderzijds mag dit veenpakket van 45-200 cm, waarvan de diepte en de dikte van hole tot hole verschillen, niet uitdrogen. Lang geleden kon de machinist van zo’n poldergemaal het bemalen vroegtijdig starten zodra hij grote hoeveelheden regenwater verwachtte. Door de huidige automatisering is het waterpeil naar mijn mening regelmatig te hoog.’

Verticale infiltratie

Griffioen vervolgt: ‘Het was een hele vooruitgang dat we in onze minipolder met onderbemaling nu circa 20 centimeter onder het peil van de Aetsveldsepolder (2,20 meter beneden NAP) mogen zitten. Bij een (te) hoge waterstand kan het veen onder de baan aan de zijde van de wetering zich volzuigen. Daardoor kon regenwater niet goed verticaal in de bodem infiltreren en stroomde het zelfs over de baan. Verder is hier een ringsloot, die driekwart van de golfbaan omsluit. Een te hoog boezempeil van de wetering maakt een natuurlijke afwatering op de wetering onmogelijk. Anderzijds is het boezempeil van de wetering naar mijn mening ‘s zomers vaak te laag om het veenpakket onder de baan vochtig genoeg te houden.

Water wordt vanuit de ringsloot in de wetering gepompt.

De bodem van de vijvers wordt met handgereedschap uitgebaggerd.

Met twee dammen als waterkering in de wetering ter hoogte van de golfbaan kan uitdroging van het veen worden voorkomen.’

De maatregelen

Het wordt duidelijk dat er veel kwam kijken bij de oplossing van de problemen. De aanleg van extra drains was ontoereikend. De nieuwe eigenaars zagen zich in 2018 geconfronteerd met twee uitzonderlijk natte holes (hole 3 en hole 5). Nauwkeurige tekeningen van de loop van de drainreeksen ontbraken. Waar ze afwaterden op de ringsloot en of ze functioneerden, dat was onbekend. Enkele sloten waren dichtgegroeid en sommige vijvers waren bijna niet meer als zodanig te herkennen. Vrijwilliger Bavinck kent dit gebied als zijn broekzak en was intensief betrokken bij het droogmakingsproces van Golfbaan Weesp. Hij vertelt: ‘Allereerst hebben we met goedkeuring van het waterschap de ringsloot drooggelegd. Zo ontdekten we waar alle drainagepijpjes afwaterden. We hebben 70 procent van alle drains weten op te sporen en de duikers teruggevonden die ‘s zomers vanuit de ringsloot alle vijvers van water voorzien. Vaak hadden ze een te kleine diameter. Met deze kennis hebben we een plan van aanpak gemaakt. De bestaande drainages werden doorgespoten en er werden enkele nieuwe (tussen)drainages aangelegd. Verder werd dicht langs de westelijke ringsloot één lange drainagereeks aangelegd. Deze loopt parallel met het Amsterdam-Rijnkanaal en gaat via het noordelijke baangedeelte richting wetering.’

Zandsleuven

Verder was er bij de holes 4 en 5 sprake van een ondoordringbare laag keileem in de bodem. Bavinck: ‘Daarom hebben we haaks op deze lange drainagereeks, die circa 30 centimeter diep ligt, brede zandsleuven aangelegd om de waterafvoer te bevorderen. Deze liggen op ongeveer 7 meter afstand van elkaar. Op veel probleemplekken hebben we op het juiste moment schudbeluchting toegepast. Dit is niet allemaal tegelijkertijd uitgevoerd; daarvoor waren er geen tijd en middelen beschikbaar. De effecten van de maatregelen waren echter direct te merken. Hole 5, een zorgenkindje, werd meteen droger.’ Griffioen vertelt een bijzonder verhaal over de ander probleemhole, hole 3: ‘Ik weet dat de bodem hier grondig verpest is. Op deze plek stond ooit een industriële pompinstallatie, die bestemd was voor drinkwatertransport onder het Amsterdam-Rijnkanaal door. Deze situatie werd verbeterd door nieuwe drainage, schudbeluchting, bezanden en herstel en verbetering van de waterafvoer naar de naastgelegen vijver.’ In de nabijheid van hole 3 installeerden de ‘droogmakers’ één van de twee nieuw aangeschafte pompen op krachtstroom. Dit exemplaar heeft een capaciteit van 30 kuub/uur en pompt overtollig water vanaf de lange drainagereeks en uit de ringsloot in de nabijgelegen wetering. Bavinck is de enige die de beide pompen beheert; met regelmaat ontdoet hij de aanzuigkorf van aanzeggen vervuiling. Zo kan hij, net als vroeger, inspelen op de weerssituatie en het waterpeil in de minipolder goed beheren. Nu komt het

regenwater een dag na het vallen weer in de ringsloot terecht ...

Langs de wetering

We lopen stroomopwaarts langs de wetering, in zuidelijke richting. Uit Griffioens woorden blijkt dat het van groot belang is om het talud goed te onderhouden en de bodem van de wetering regelmatig uit te baggeren. ‘Dit vanwege de doorstroming’, vertelt hij. ‘Bovendien moet het water uit de wetering ‘s zomers door het talud infiltreren in het veenpakket. Een te sterke oeverbegroeiing met een gesloten netwerk van wortels verhindert dit. Regelmatige schouw van de waterwegen in dit gebied is van grote waarde. Vroeger gebeurde dit jaarlijks driemaal, maar tegenwoordig vindt deze grote schoonmaak nog maar eens in het jaar plaats. De rij fraaie jonge knotwilgen vormt een natuurlijke afscheiding, maar de oever wordt hier helaas enigszins ondergraven door invasieve rivierkreeften.’

Het wordt min of meer als een dilemma ervaren dat Golfbaan Weesp het onderhoud van zowel de ringsloot als de wetering niet in eigen beheer heeft. De verantwoordelijkheid voor het laatste ligt uiteraard bij het waterschap. Verhoeve: ‘Het is verheugend dat de afstemming hierover de afgelopen jaren sterk is verbeterd. De ecologische waarden, waar men ook elders in den lande mee te maken heeft, zijn hier van groot belang, en daar hebben we bij Golf Weesp eenvoudig rekening mee te houden. Maar als dit overmatige begroeiing of teveel slib op de waterbodem tot gevolg heeft, wordt de waterafvoer daardoor belemmerd, met de kenmerkende gevolgen voor deze sponzige baan!’ Aangekomen op het zuidoostelijkste punt van de baan, nabij het gezellige clubhuis, zien we de tweede plek waar de ringsloot aan de wetering grenst. De grote duiker onder de dam is daar afgesloten met een passend deksel. Griffioen: ‘Je moet een waadpak aan om het deksel te verwijderen. Bij een gunstig verschil in waterstand kun je zo op natuurlijke wijze water lozen of juist inlaten. We zijn heel blij dat we van de provincie de toezegging hebben gekregen dat ze de ringsloot in zijn geheel zullen laten uitbaggeren. Dit is volgens ons minstens twintig jaar geleden voor het laatst gebeurd. Er zit op sommige plaatsen ongeveer een meter slib in. Als dit verwijderd is, komt de bodem weer op circa 2 meter beneden NAP te liggen, zoals aanvankelijk de situatie was. Een probleem is wel dat hiervoor geen

De watering met de fraaie rij knotwilgen

zware machine op de golfbaan kan komen en dat het lastig is om dit karwei met kleine maai- en baggerboten uit te voeren.'

Interne waterhuishouding

De afgelopen vijf jaar werd op Golf Weesp veel aandacht besteed aan de sloten en de vijvers rondom de holes. Dat er sprake was van achterstallig onderhoud, noemt mede-eigenaar Verhoeve een eufemisme. 'De sloten en vijvers zijn hier van groot belang', vertelt hij. 'Ze hebben hier drie functies: waterberging, het voorkomen van uitdroging van het veenpakket en afvoer van water bij extreem natte omstandigheden. Als nieuwe eigenaren zagen we ons geconfronteerd met dichtgegroeide sloten en vijvers. De aanpak van de laatste sloten staat voor deze winter op het programma.' De waterafvoer van de vijvers naar de ringsloot was dus in ernstige mate beperkt en dat gold ook voor de wateropslagfunctie. Griffioen zegt hierover: 'Drains en sloten konden het water niet of slecht afvoeren naar de vijvers. We zagen zelfs erosie van het oppervlak, doordat er bovengronds water naar de vijvers stroomde. We hebben deze situatie aanzienlijk verbeterd en gebruikten daarvoor vaak traditioneel handgereedschap. Je kunt namelijk absoluut niet met zwaar materieel op deze baan terecht. Zo hebben we veel riet verwijderd met speciale zeisen. Voor een linkeroever gebruik je een ander zeisblad dan voor een rechteroever. Dat wegsnijden van riet met wortels en al uit de bodem moet je bijhouden. Vervolgens vis je de losgemaakte rommel op handkracht uit het

water met een speciale hekkelvork of sloothaak. Daarna baggerden we de vijverbodems handmatig uit. Net als vroeger deden we dat met een klein of een groot baggerschepnet aan een stevige, lange steel. Het vereist een speciale slag om de bagger op de wal te slepen en uit te smeren over de begroeiing. Verder hebben we de verbindingen tussen de vijvers hersteld door gebruikmaking van veel dikkere buizen, want we hadden vastgesteld dat ook die niet meer optimaal functioneerden. De tweede pomp die we hiervoor geïnstalleerd hadden, vervult hierbij een belangrijke functie. Met eveneens 30 kuub/uur kunnen we het waterpeil in alle vijvers nu gemakkelijk en vrij snel laten dalen. Deze pomp lost het overtollige vijverwater namelijk op de ringsloot.'

Meer maatregelen

Om de voeten droog te krijgen, werden er nog meer maatregelen getroffen, naast het creëren van extra waterberging, een hogere pompcapaciteit en schudbeluchting op diverse plekken op de baan. Verhoeve zegt hierover: 'We hebben bezand, er zijn meerdere zandsleuven gegraven, we hebben machinaal grindputten aangelegd met een diameter van 50 centimeter en variërende diepte. Hierin bezinkt water waar dat eerder niet gebeurde. De bestaande, slecht functionerende drainage is dus doorgespoten. Ook het goede overleg dat we nu met het waterschap hebben over de waterhoogte van de buitenwateren zorgt voor een aanzienlijke verbetering van de waterhuishouding van onze baan. Griffioen is een belangrijke gespreks-

Vijvers en de onderlinge verbindingen werden hersteld

Mede-eigenaar Friso Verhoeve, geflankeerd door Bavinck en Griffioen

partner met deze organisatie, op basis van zijn ervaring als voormalig machinist en beheerder van een gemaal. Samen met Bavinck en andere vrijwilligers leverde hij een substantiële bijdrage aan de verbetering van de baan. Het is nu inzichtelijk welke problemen tijdelijk zijn en welke we op de langere termijn moeten oplossen. Dankzij Arie en Cor loopt het allemaal weer prima; ze spanden zich daarvoor zelfs fysiek in. Als management zijn we hen daar zeer erkentelijk voor.'

De toegangsvriendelijke Golfbaan Weesp ligt centraal tussen Amsterdam-Zuid en het Gooi. De baan is bereikbaar via de provinciale weg N236 en ligt dicht bij de oprit naar de A1 en de A9. Het passeren van grote binnenvaartschepen door het Amsterdam-Rijnkanaal is een lust voor het oog. Golfers treffen hier een uiterst gevarieerde en uitdagende par-3- en par-4-baan aan. De par-3-holes variëren van 90 tot 160 meter. De par-3-holes zijn met een gemiddelde afstand van 125 meter per hole vergelijkbaar met de par-3-holes op grote banen, maar wel veel langer dan op een gemiddelde korte par-3-baan. Op de holes zult u alle clubs nodig hebben; op de par-4-hole van 237 meter met dogleg naar rechts kunt u met de driver afslaan. De baan is geschikt voor beginners en senioren, maar zeker ook voor gevorderden.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!